

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Apátfalva népi hangszere- a citera**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Apátfalva Faluház

4. Értéktár megnevezése, amelyben a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési   tájegységi   megyei   külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Apátfalván a citerákat vásárokon szerezték be, vagy örökölték az idősebb rokonoktól, esetleg Korom László helybeli lakos készítette megrendelésre. Citera szinte minden tanyán-háznál volt. Nagy kincsnek számított, nagy értéknek tartották. Mindenki nem tudott a hangszeren játszani, de a hangszert megkülönböztetett helyen őrizték-tárolták.

A citerajátékot egymástól, szülőktől, rokonoktól vagy citerázni tudó ismerősöktől tudták megtanulni.

Citerazene családi ünnepek mellett az őszi betakarítás, szántás végeztével, aratóbálok, citerabálok alkalmával is megszólalt. Az apátfalvi citerajátékban megtalálhatók a lassú dalok mellett a lassú csárdás, friss csárdás, ugrós és a mars. Népdalkincsében megjelennek a természeti képek, szerelmi témájú dalok és a betyárballadák is (Babáj Gyurka bujdosik az erdőben). A citerajátékot ének kísérhette, ha a játékos kedve úgy tartotta, vagy ha volt mellette valaki más, aki énekelt a citera mellé. Egyedül vagy többen is játszották az apátfalvi népdalokat. Csoportos játék nehezen volt összehozható, hiszen az akkori hangszerek még nem egységes sablonnal készültek, ezért hangolásuk eltérő volt. Legjellemzőbben férfiak tudtak játszani a hangszeren, kevés asszony tudott citerán játszani.

Családi ünnepeken, leginkább névnapokkor vallási ünnep alkalmával, pl. az apátfalvi Szent Mihály búcsúkor, de akár hétvégeken, a család szórakoztatására is előkerült a hangszer.

Ezen alkalmakkor abban az esetben, ha a húsvétot vagy karácsonyt megelőző böjtöt nem érintette, táncra is alkalmat és lehetőséget adott a citerazene. A citerát a tisztaszobában helyezték el.

Apátfalván 1981-ben alakult citerazenekar 3-4 lelkes ember kezdeményezésére. A citerazenekar megalakulása után a zenekar egyik citerás tagja, Korom László készítette a hangszereket az együttes számára. Az együttes vezetésével Fazekas Istvánt bízták meg, aki zenepedagógusként vezette a citerazenekart és pávakört. A próbákra az akkor még Művelődési Ház, mai nevén Faluház egyik klubszobája adott és ad helyet a mai napig is. Próbák gyakorisága heti egy alkalom. Az 1981-ben megalakult zenekar, legtehetségesebb tagjai Fazekas István, Kerekes József, Korom László, Sóki József, Furák Mátyás, Gyenge Mihály. 1981 ősztől az apátfalvi citerazene és népdalkincs átörökítése céljából megalakult a gyermek citerazenekar, ahol éves szinten 40-50 gyermek tanult citerázni Fazekas István

vezetésével. Apátfalván Bartók Béla 1906-ban 26 népdalt jegyzett fel. Leghíresebb adatközlők Kerekes (Burkus) Márton (jelenleg a citerazenekar és népdalkör az ő nevét viseli) és Kardos István volt.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Apátfalva lakossága „néprajzi szigetként” van említve. A környező falvaktól elkülönülve, őrizték kultúrájukat, hagyományaikat. Ennek egyik része a népzene, mely a népdalokban, népi zenélésben valósult meg. Szerencsére ezek a dalok és a citerák nem tűntek el teljesen. A faluház csoportjai és néhány lelkes „művész” viszi tovább a népi zenélés hagyományát.

Az apátfalviak a mai napig tudatosan őrzik zenei hagyományaikat. A falu népe mulatós, vidámságot kedvelő nép. Szívesen nótáznak, énekelnek, mulatnak, „danónak”.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe dokumentációja

Fazekas István, Móricz Ágnes fotója

Babáj Gyurka bújdosik az erdőbe?

Parlando rubato
♩ = 72

Ba-baj Gyur-ka búj-do-sik az er-dő-be'
 Azt se tudja le van-e, vagy föl ber-z-ne
 Nyár-fa le-vél de-rék-al-jo, pár-ad-ja,
 Gyöngy-bar-mata ta-ka-ród-zó dun-ad-ja.

Babáj Gyurka fölnyergelte a lovát,
 Megerülte az aradi nagy gulyát.
 Kiválasztott karmiacharonok darabot
 Neték lányok tük is boldoguljatok.

Fekete föld terem a jó búzát,
 Sűrű erdő neveli a jó béttyárt.
 Sűrű erdő a béttyár nevelője,
 Kocsárosné a gondja viselője.

Az erdőbe, hogyha béttyár nem vóna
 A nagy gazda imádkozni se tudna.
 De a béttyár imádkozni tanítja,
 Hü szolgáját, arzal jobban uszítja.

Szűzgyöngy paraszt mindég kiát laksz a tanyján,
 Az a csorda, még nem vész a forró nyári,
 Télien bizdegy nyarona nagyon meleg van,
 Az a csorda, hogy a lélek bezzed van.

- 83 -

ÉNEKELTE: Kardos István 70 éves
 A GYÜJTÉS EVE: 1967.
 HELYE: Spátfalva - Csongrád m.

75. Pátfolvai kerték alatt jártam ...

Tempo giusto ♩ = 103

Pát-fol-ra-i ker-ték a-latt jár-tam,
 de só-zsám-nak jár-ját nem ta-lát-tam.
 O-lyan an-nak se-j, haj a já-tá-sa,
 Las-san jár, hogy min-dén-ki még-lás-sa.

2. Pátfolvai Rákóczi utcában,
 Főn a babám nyikotgós aszámába?
 Kéveszímű kalap a fejébe,
 Míg husad a szive östömébe?

Az énekes pléier nővérgyejtése:
 1. vsz.: ... találtam: tanítam.

Alkalmazkodó tiltásban.

Szigeti György népdalgyűjtése, Fazekas István kézírata

Kerekes Márton táncol

④ - Sej, barna kislány jól meggondold...

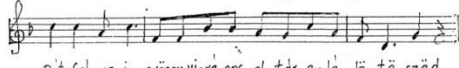
Tempo giusto ♩ = 112

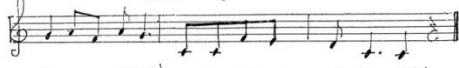
Sej, bar-na kis-lány jól mēg-gon-dold a dol-got,

He-vá tē-széd lē a lē-ány- sá-go-dat?

Pó-fol-va-i agá-gy-vi-rá-gos ol-tár e-lé lē-tē-széd,

Sej-on-naa tōb-bé so-ho föl nem vő-he-téd.

Sej, kidült a fa levelestül, agasztul,
Haragszik rám a szeretőm anyástul.
Mit ér nekém a szeretőm édesanyja haragja,
Sej, legény vagyok, nem a lányja bolondja.

Kardos István

Korom László által készített apátfalvi citerák

Fazekas István hasas prim citerája Apátfalván a Faluházban őrzik.

Kisfejes tenor citera a Kerekes Márton Népdalkör és Citerazenekar tagjai használják.

Korom László citeráival 2018.

Fazekas István